

> DÜBAM

BİR ÜRDÜN KLASİĞİ: APOLİTİK PARLAMENTO

DÜBAM

BİR ÜRDÜN KLASİĞİ: APOLİTİK PARLAMENTO

Medeni Beyaztaş
medeni_beyaztas@yahoo.de

Genel Yayın Yönetmeni
Akif EMRE

Yayın Koordinatörü
Aynur ERDOĞAN

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net

dübam

İçindekiler

Giriş.....	7
23 Ocak Seçimlerini Anlamak	9
Ürdün'ün Sosyal Yapısı ve Siyasi Sistem	11
1989 Yılından Bugüne Seçimler	13
Yeni Meclis ve Muhtemel Senaryolar.....	17
1989 Yılından Bu Yana Rakamlarla Seçimler	21

dübam

> DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

Giriş

Arap baharı ile birlikte Mısır ve Tunus'ta otoriter rejimlerin yıkılması Ürdün sokaklarını da hareketlendirmiş ve köklü reform talepleri dile getirilmeye başlanmıştır. Kral II. Abdullah gelişmelerin önünü almak üzere mevcut meclisin siyasi reformlar hususunda ağır ve yetersiz kaldığını öne sürerek erken seçimlere gidilmesi kararını almıştır. Kral tarafından Mart 2011'de ilan edilen Temsilciler Meclisi seçimleri takriben iki senelik bir gecikmenin ardından 23 Ocak günü yapıldı.

- Başta İslami Hareket Cephesi olmak üzere Ulusal Reform cephesi içinde yer alan muhalif (sol, milliyetçi, liberal) parti ve hareketlerin boykot ettiği bu seçimler % 56,69'luk bir katılımı gerçekleştirmiştir.
- Ürdün Bağımsız Seçim Kurulu'nun rakamlarına göre seçimlerde seçmen kartı sahibi 2. 272.182 seçmenden 1.288.0432'ü oy kullanmıştır. Buna mukabil ülkedeki toplam seçmen sayısı ise Nüfus İdaresi'nin verilerine göre 3.700.000'dir. Bu durumda 2.400.000 seçmenin seçimlere katılmadığı görülmektedir. Binaenaleyh katılım oranı seçmen kartı sahiplerine göre değil de, oy kullanma hakkına sahip bütün seçmenler dikkate alınarak hesap edildiğinde ise ortaya % 34,5 gibi bir rakam çıkmaktadır.¹
- Seçim bölgeleri içinde en yüksek katılım oranı bedevi bölgelerinde kaydedilmiştir. (Kuzey Ürdün Bedevileri: %75,45; Orta Ürdün Bedevileri: %74,78; Güney Ürdün Bedevileri: %73,35) Buna mukabil başkent Amman'da ise katılım % 43,52'le en düşük düzeyde kalmıştır.
- 760 adayın yarıştığı 2010 seçimlerine mukabil bu seçimlerde 150 sandalye için (606'sı seçim bölgesi, 819'u ise ülke milletvekilliği olmak üzere) 191'i kadın toplam 1425 aday yarışmıştır.
- Seçim sonuçlarına göre 17. dönem Temsilciler Meclisi'nde, 52'si

1 El Sebil gazetesi - 24 Ocak 2013

16.dönemde görev yapmış 58 eski milletvekili yer alacaktır. Bu rakam 150 sandalyelik yeni Meclisin % 38'ine tekabül etmektedir.

- Yeni mecliste 18 kadın vekil yer alacaktır. Bunların 15'i kadınlara ayrılan kotadan meclise girmeye hak kazanmışlardır.
- Seçimlerde 30 milyon-ışadamı meclise girmeyi başarmıştır.

23 Ocak Seçimlerini Anlamak

23 Ocak seçimlerinde rejim-yanlısı adayların seçimleri kazanmış olması ve buna bağlı olarak yeni dönemde aşiret-sermaye ağırlıklı bir meclisin ortaya çıkması, dar bölge esasına dayanan seçim sistemi ve İslami Hareket Cephesi'nin seçimleri boykot etmesiyle açıklanabilir. Buna ilave olarak seçim sürecinde hayli yaygın olarak gözlemlenen ve medyada sıklıkla dile getirilen oy satın alma olgusunun da bu sonuçların ortaya çıkmasında büyük rol oynadığını söyleyebiliriz.

- Meclisin, bütün güç ve yetkilerin Kral'ın elinde toplanmış olması sebebiyle, yasama ve kontrol işlevlerini görmekten aciz olduğu ülkede seçimler, (bilhassa 1993 yılında seçim kanununda yapılan değişikliklerle beraber) halkın siyasi sürece katılımı ve demokratik temsilini sağlamak yerine etkin sosyal gurupları patronaj üzerinden rejime entegre etmek gibi bir fonksiyon görmektedir².
- 1993 yılından beri yürürlükte olan seçim kanunu rejim yanlısı adaylar ve bilhassa da aşiret mensupları ve sermayedarlara büyük avantajlar sağlamaktadır. Seçim kanununda 2012 yılı Haziran ve Temmuz aylarında yapılan değişiklikler de bu durumu değiştirmemiş, hatta daha da ağırlaştırmıştır.
- 23 Ocak seçimleri neticesi itibarıyla esas olarak rejimin kazandığı bir seçim olmuştur. Rejim, seçim sürecini başarıyla yönetmiş bir yandan seçimlerde beklentilerin üstünde bir katılım sağlarken, diğer yandan bölgedeki (bilhassa Mısır'daki) gelişmeler sebebiyle İslami muhalefeti dışarıda bırakma ve marjinalleştirme planında başarılı olmuştur.

- Seçimler neticesinde ortaya çıkan tablo önümüzdeki kritik

sürecin aşılması hususunda insanları ümitsizliğe sevk etmiştir. Mevcut hükümetin IMF'yle yaptığı anlaşma gereği önümüzdeki dönemde birçok sektörde sübvansiyonların kaldırılacak olması, dış yardımların da aksamaması halinde, 1989 benzeri protesto hareketlerinin yaşanmasına yol açabilir. İslami muhalefet ile rejim arasında yaşanan ve gittikçe artan gerilim ise ülkedeki diğer potansiyel çatışma alanını oluşturmaktadır.

Ürdün'ün Sosyal Yapısı ve Siyasi Sistem

Ürdün gerek siyasi gerek sosyal yapısı bakımından Osmanlı İmparatorluğunun I. Cihan harbi sonrasında dağılmasıyla baş gösteren İngiliz sömürge siyasetinin bir mahsulüdür. Kuruluş döneminde (1921) taşra ve bedevi ağırlıklı bir kimliğe sahip olan Ürdün'ün sosyal yapısı 1948 yılında İsrail Devleti'nin kuruluşu ve 1967 savaşı sonrası meydana gelen büyük mülteci göçleriyle değişmiş, Filistin asıllı Ürdünlülerin toplam nüfus içindeki oranı % 65'e ulaşmıştır.

Ülkenin şehirli nüfusunu teşkil eden Filistin asıllılar, özel sektöre hakim oldukları için ülke iktisadında önemli bir konum işgal etmektedirler. Buna mukabil siyaset, ordu ve kamu sektöründe düşük bir temsile sahiptirler. Bu alanlar esas itibarıyla Doğu Ürdünlülerin kalesi konumundadır.

Mülteci durumuna düşmeleri hasebiyle geleneksel yapılardan kopmuş olan Filistin asıllılar arasında tabiatıyla aşiret ilişkileri ve yapıları da dağılmıştır. Bu durum onların modern siyasi akım ve hareketlere açık hale gelmelerini kolaylaştırmıştır. Altmış ve yetmişli yıllarda sol ve milliyetçi ideolojiye sahip siyasi hareket ve partilerde yer alan Filistinliler bugün ağırlıklı olarak İslami Hareket Cephesi'ne yönelmiş durumdadırlar.

Filistin asıllıların aksine geleneksel sosyal yapılarını muhafaza eden Doğu Ürdünlüler ise mevcut kabile yapıları itibarıyla Haşimi Krallığı'nın en büyük dayanaklarından birini teşkil etmektedirler.

Böylesine farklı sosyal yapılara ve siyasi örgütlenme şemalarına sahip bu iki gurubun devletten beklenti ve talepleri de farklılık arz etmektedir. İsrail tecrübesi sebebiyle muhalefet geleneğine sahip olan Filistin asıllılar daha ziyade temel hak ve hürriyetlerin genişletilmesi, eşit siyasi katılım ve örgütlenme hakkı gibi talepleri dile getirirken, Doğu Ürdünlüler devletten daha fazla yardım ve sübvansiyon talebinde bulunmakta, kamu alanında istihdam edilmeyi beklemektedirler.

Haşimi Krallığı, Temsilciler ve Ayan Meclisi olmak üzere iki kamaralı

parlamentar sisteme sahip anayasal bir monarşi olmakla beraber ülkenin milli siyaseti neredeyse tamamıyla Kral tarafından belirlenmektedir. 1952 Anayasasına göre devletin başı ve aynı zamanda başkomutan olarak savaş ilan etmek, barış anlaşması imzalamak gibi geniş yetkililere sahip olan Kral, diğer taraftan her türlü sorumluluktan masumdur ve haliyle 'checks and balance' sisteminin dışında kalmaktadır. Ayan Meclisi'nin tayini, Temsilciler Meclisi'nin feshi, Başbakanın tayini ve azli, hükümetin feshi gibi hususlar da Kral'ın yetkileri arasında yer almaktadır. Hükümeti azletme ve Meclisi feshetme gibi yetkililere sahip olan Kral, bu gibi hallerde ülkeyi kararnamelerle (decrets) yönetebilmektedir. Kral II. Abdullah Kasım 2001'den Haziran 2003'e ve yine Kasım 2009'dan Kasım 2010 seçimlerine kadarki dönemlerde bu yönde tasarrufta bulunmuştur. Lakin Kral, kuruluş döneminden beri var olan ve ülkenin önemli aşiretleri ile Filistin asıllı sermayedarları da içine alan geniş bir patronaj ağının başında olması sebebiyle çok daha geniş bir siyasi güce sahiptir.³

Kralın, ülkedeki bütün siyasi gücü elinde toplaması sebebiyle parlamento ne tam bir yasama gücüne sahip bulunmakta, ne de yürütme organının icraatlarını bizzat kontrol edebilmektedir. Parlamento kanun tasarısı hazırlama ve kanunlaştırma yerine, hükümetin kendisine arz ettiği kanun tekliflerini onaylamak veya en fazla tadil etmek gibi faaliyetlerle yetinmektedir.

Meclisin böylesine etkisiz olması ve ciddi bir siyasi ağırlığının bulunmaması seçimlerdeki aday profiline şekillenmesinde mühim bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Vekilliğin insanlara mevcut patronaj ağı içinde yer alma ve faydalanma imkanı sağlaması seçimlere daha çok bu patronaj ilişkilerinden faydalanmak isteyen, buna mukabil herhangi siyasi fikir ve konseptte sahip olmayan ve genellikle aşiret mensubu kişilerin milletvekili adayı olmalarına yol açmaktadır. 1993 seçimleri ile beraber her seçimde biraz daha tebarüz eden bu olgu sebebiyle kimi uzmanlar Ürdün parlamentosunun aslında bir 'aşiretler meclisi' olmaktan öteye gitmediğini dile getirmişlerdir.

3 André Bank: Wahlen in Jordanien, Giga-Nummer 12 - 2010

1989 Yılından Bugüne Seçimler

23 Ocak seçimlerinin ertesi günü başta Başbakan Abdullah El Nessur olmak üzere birçok yetkili yaptığı açıklamalarda ülkede çok nezih ve şeffaf bir seçimin yaşandığını dile getirmişlerdi. Bu açıklamalara ihtiyatla yaklaşmak gerekmektedir. Zira muhalefetin boykot ettiği seçimlerde rejim açısından manipülasyon ve seçim hilesini gerektirecek bir zaruret hasıl olmamıştır. Seçimlerin ne derece şeffaf ve nezih geçtiğini anlayabilmek için müstakbel meclisin ve rejimin meşruiyetine taalluk eden katılım oranlarına müdahale olup olmadığına veya bu yönde bir manipülasyon yapılıp yapılmadığına bakılmalıdır. Nitekim muhalefetteki İslami Hareket Cephesi, kendi gözlemcileri ve Ürdün İnsan Hakları Ulusal Merkezi'nin verilerine dayanarak seçimlerdeki katılım oranının seçmen kartı sahiplerine nisbetle % 24, bütün seçmen sayısına nisbetle ise % 16 düzeyinde kaldığını iddia etmiştir. Diğer yandan seçim günü sandıkların kapanmasına iki saat kala % 20-25 civarında seyreden katılımın son iki saatte % 56'ya fırlamasının herkesçe garipsendiğini burada zikretmek gerekmektedir.

Ülkenin siyasi ve sosyal yapısı sebebiyle Filistin asıllılar ile Doğu Ürdünlüler arasındaki ayrışma ve kutuplaşmaları ülkedeki mevcut güç dengelerini sarsmadan kontrol altında tutmak rejimin en titiz olduğu meselelerden biridir. Seçimlerde mevcut dengeleri sarsacak sonuçların çıkması ihtimali ülkedeki her seçimi manipülasyon ve hileye açık hale getirmektedir. Bu sebeple seçimlerde hile ve manipülasyon iddiaları hiç eksik olmamış, seçimleri izleyen yabancı gözlemcilerin raporlarında da yer almıştır. Nitekim Kral Hüseyin 1989 yılında ekonomik kriz sebebiyle Maan'da başlayan ve kısa zamanda bütün ülkeye yayılan protesto gösterilerinin rejimi tehdit edecek boyutlara ulaşması üzerine parlamentoyu göreve çağırması ve ilan edilen reform programı çerçevesinde aynı yıl içinde seçimlere gitme kararı almıştı. Kasım 1989'da yapılan seçimlerde % 68'lik bir katılım olmuş, İhvan Hareketi kendi üyeleri ve dışarıdan desteklediği adaylarla birlikte Temsilciler Meclisi'ndeki sandalye sayısının yarıya yakını (36 vekil) kazanmıştı. Bu gurubun

bilahare Vadi-ül Arab anlaşmasıyla sonuçlanacak olan Madrid-Oslo sürecine karşı çok sert bir muhalefet sergilemesi Kral Hüseyin'i seçim kanununu değiştirmek zorunda bırakmıştı. Seçim kanununda yapılan değişikliklerle çok oylu seçim sistemi yerine o günden bugüne kadar üzerinde çok şey yazılıp-söylenen ve çok yoğun eleştirilere maruz kalan 'tek oy' sistemi yürürlüğe konuldu.

Yeni seçim kanunu ile beraber aile-bağları ve kabile ilişkileri seçim süreçlerinin en önemli unsuru haline gelmiştir. Seçmenler, adaylar arasında tercihte bulunurken ideolojik yakınlık ve tutarlılık veya siyasi program gibi hususlar yerine, akrabalık, aşiret ve kabile bağları gibi hususları öne çıkarmaya başladılar. Seçim kanununda yapılan bu değişikliklerle beraber seçim bölgeleri de yeniden düzenlenmiş, dar bölge esası uygulanmaya başlanmıştır. Tek oy sistemi, yeni düzenlenmiş seçim bölgeleriyle beraber Filistin asıllıların yoğunlukta yaşadığı Amman ve Zerka gibi şehirlere karşı, Doğu Ürdünlülerin yaşadığı taşra bölgelerini ayrıcalıklı hale getirmiştir. Mesela 1997 seçimlerinde 517.000 nüfusa sahip Amman üçüncü bölgesine ancak 3, buna mukabil 165.000 nüfusa sahip Kerek'e ise 9 milletvekili tahsis edilmişti.

Gerek yeni seçim kanunu, gerek seçim bölgelerinin yeniden düzenlenmesiyle murad hasıl olmuş, Kasım 1993'te % 62'lik katılımı yapılan seçimlerde İhvan Cemaati'nin siyasi parti yapılması olan ve 1992 yılında kurulan İslami Hareket Cephesi bu defa sadece 16 milletvekilliği kazanabilmişti.

Kendi içinde yoğun tartışmalar yaşayan İhvan Hareketi hem yeni seçim kanunu, hem de rejimin özgürlükleri kısıtlamasını protesto ederek 1997 seçimlerini boykot etme kararı aldı.

2003 yılında seçimlere katılan İslami Hareket Cephesi % 58,8'lik bir katılımı gerçekleştirilen bu seçimlerde 110 sandalyelik Mecliste 17 sandalye kazandı. Bu sonuçlar 1993 yılı seçimlerinde 80 sandalyelik mecliste 16 sandalye kazanmış hareket için hiç şüphesiz bir gerileme idi.

İslami Hareket Cephesi 2007 seçimlerine ise son anda katılma kararı

almış, 22 adayla girdiği bu seçimlerde sadece 6 vekillik kazanabilmişti.

Kasım 2007 seçimlerinde oluşan 15. Dönem Temsilciler Meclisi, hükümetin ekonomik liberalleşme programını uygulayamadığı ve hızlı karar alamadığı gerekçesiyle 23 Kasım 2009 tarihinde Kral II. Abdullah tarafından feshedildi. Kral'ın bu icraatı ve ekonomide liberalleşme taraftarı Samir Rıfai'nin Başbakan tayin edilmesi, hem sol hem de İslami Hareket Cephe'si tarafından meclisin zaten sınırlı yasama yetkisinin budanması ve ülkenin kararnamelerle yönetilme isteği olarak yorumlandı ve buna karşı 'tek oy' sisteminin değiştirilmesi ve seçim bölgelerinin demografik kriterlerle belirlenmesi gibi talepler içeren bir kampanya başlatıldı. Sol ve İslami muhalefetin seçim sisteminin değiştirilmesi çağrıları bazı eski Bakanlarla beraber, içlerinde 'Emekli Subaylar Komitesi' ve 'Ulusal Reform Cephesi'nin de yer aldığı 200 sivil toplum kuruluşu tarafından da desteklendi.

Lakin Kral ve Hükümet, seçim kanununda değişiklik sözü vermekle beraber muhalefetin çağrılarına kulak vermemiş, 18 Mayıs 2010 tarihinde geçici seçim kanununda yapılan tadilatın kozmetik değişikliklerden öteye gitmediği anlaşılmıştı. Yeni düzenlemeyle birlikte; Amman, İrbid ve Zerka gibi şehirlere toplam 4 sandalye daha ilave edilmiş kadın vekil kotası 6'dan 12'ye yükseltilerek Temsilciler Meclisi'ndeki sandalye sayısı 110'dan 120'ye çıkarılmıştı. İşin garip tarafı seçim bölgeleri yeniden düzenlenirken muhalefetin taleplerinin tam aksi değişikliklere gidilmiş ülke, kadın kotasını teşkil eden 12 sandalye dışarıda bırakılarak, her biri tek vekil çıkaran 108 seçim bölgesine ayrılmıştı. Bu düzenlemeler yapılırken coğrafik, demografik veya idari kriterler dikkate alınmamış ve son dakikaya kadar manipüle edilebilen virtüel bölgeler ihdas edilmişti.

İslami Hareket Cephesi 18 Haziran 2010 tarihinde seçimleri boykot edeceğini resmen ilan etmiş, 9 Kasım 2010 tarihinde yapılan seçimlerde % 52,9'luk bir katılım sağlanmıştı.

Seçim sonrasında ortaya çıkan meclis haritası yeni meclisin üçte ikisinin aşiret mensubu veya temsilcisi olduğunu gösteriyordu. Lakin bununla beraber bu seçimlerde 120 sandalyenin 78'ini yeni isimler kazanmıştı.

Başta Tunus ve Mısır olmak üzere Arap aleminin bir çok noktasında zuhur eden ve otoriter rejimleri hedef alan protesto gösterileri Ürdün’de makes bulmuş ve ülkede bu tip gösteriler yaşanmaya başlamıştı. Durumun rejimi tehdit edebileceğini düşünen Kral II. Abdullah erken bir hamleyle Mart 2011’de kapsamlı bir reform programı oluşturmak ve uygulamak üzere yeni bir parlamentonun seçilmesi gerektiğini dile getirmiş ve seçimler henüz Kasım 2010’da yapılmış olmasına rağmen, 2012 yılında erken seçimlerin yapılacağını ilan etmişti. Erken seçim ilanının yanında, seçim sistemin de değiştirileceği vaadinde bulunmuş böylece ekonomik kriz ve kronikleşen yolsuzluklar sebebiyle halkta biriken öfkeyi almayı başarmıştı.

Erken seçim ilanının yanında, seçim sistemin de değiştirileceği vaadinde bulunmuş böylece ekonomik kriz ve kronikleşen yolsuzluklar sebebiyle halkta biriken öfkeyi almayı başarmıştı.

2012 yılının Haziran ve Temmuz aylarında seçim kanununda üst üste yapılan değişiklikler tıpkı daha önceki değişiklikler gibi bekleneni karşılamamış, hatta hayal kırıklığı yaratmıştı. Zira söz konusu değişikliklerde 108 bölgesel sisteme dokunulmamıştı. Sadece kadın vekil kotası 12’den 15’e çıkarılmış, bunun yanında 27 sandalyelik ülke milletvekilliği ihdas edilmişti. Buna göre seçmen, seçim bölgesi milletvekili yanında, ülke milletvekillerini seçmek üzere ulusal listelerden birine daha oy verebilecekti. Böylece tek oylu sistemden iki oylu sisteme geçilmiş oluyordu.

Dikkat edildiğinde bu değişikliklerin sadece kozmetik müdahalelerden ibaret olduğu ve şikayet edilen sıkıntıları gidermediği, bilakis daha da derinleştirdiği görülmektedir. Mevcut seçim bölgeleri, halkın iradesini tam olarak yansıtmaktan acizdi ve Doğun Ürdün aşiretlerinin yerleşim bölgelerini bariz bir şekilde kayırıyordu. Ülkedeki siyasi ideoloji, konsept ve program sahibi parti ve hareketlerin katılmadığı bir seçimin meclisin kabilevi karakterini daha da bariz hale getireceği şüphesizdi.

Yeni Meclis ve Muhtemel Senaryolar

Seçim sonucu oluşan Meclis ve müstakbel hükümeti birçok sıkıntılar beklemektedir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. Ülke genelinde meclis ve hükümetlerin ülke meselelerini çözmekte yetersiz ve etkisiz kaldığına yönelik kemikleşmiş kanaatin kırılması ve bir güven ortamının tesisi,
2. Yıllardan beri geniş bir halk kitlesi tarafından dile getirilen demokratik reformların hayata geçirilmesi,
3. Artık kangrenleşmiş olan yolsuzluk hadiselerine karşı kararlı ve etkin bir şekilde mücadele edilmesi,
4. Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik krizin, maliyeti halka ödetilmeden çözülmesi,
5. Bölgede yaşanan gelişmeler karşısında ülkenin zarar görmeyeceği ve halk desteğine sahip bir dış politika oluşturulması,

23 Ocak seçimleri sonrası ortaya çıkan meclis haritası, yeni meclisin de terki olarak bir öncesinden farklı olmadığı ve vekillerin % 70'inin Doğu Ürdün aşiretlerinin temsilcilerinden oluştuğunu göstermektedir. Ayrıca seçim sürecinde oy satın alma vakalarının ayyuka çıkmış olduğunu ve 6 adayın oy satın almak suçundan gözaltına alındığını, bilahare serbest bırakılan bu adaylardan ikisinin seçimleri kazanarak yeni meclise girdiğini burada zikretmek gerekmektedir. El Sebil gazetesi editörü Atif Colani rejimin seçimlere katılım oranının yüksek çıkabilmesi için oy satın almayı bir joker olarak kullandığını iddia etmektedir.⁴ Analistler oy satın alma vakalarındaki bu artışın çok sayıda işadaminin seçimlerde aday olmasından kaynaklandığını iddia etmektedirler. Nitekim 30 işadaminin seçimleri kazanarak meclise girmeyi başardığı görülmektedir.

4 Atif Colani – 24 Ocak 2013 - El-Sebil Gazetesi - Başmakale

Kahir ekseriyetini siyasi konsept ve programdan mahrum vekillerin oluşturduğu apolitik bir meclisin, ülkenin karşılaştığı dahili ve harici sıkıntıların üstesinden gelebileceği hayli şüphelidir.

Bu meclis yapısı ülke siyasetinin parlamentoda değil, eskiden olduğu gibi sarayda belirleneceğini⁵ ve iplerin tamamen Kralın elinde olacağını göstermektedir. Kral'ın 28 Ocak günü eski Başbakanlardan Faiz Taravina'yı Kraliyet Divanı Başkanlığı'na getirmesi bu yöndeki ilk işaret olarak görülmektedir. Reform karşıtlığıyla tanınan Faiz Taravina'nın bu makama getirilişini ayrıca, rejimin vaadedilen demokratik reformlarda bekleneni karşılama niyeti taşımadığı şeklinde okumak mümkündür.

Ülkede daha önce Gazino Vakası, Fosfat işletmeleri ve Toplu Konut ihalelerinde patlak veren büyük yolsuzluk olayları, halkta yolsuzlukların devletin en üst makamlarından kaynaklandığı ve bu olayların üstüne gidilemeyeceği şeklinde kesin bir kanaatin oluşmasına yol açmıştı. Bu olaylarda izlerin, Fosfat işletmeleri skandalında baş zanlı konumundaki Velid Kürdi gibi Kraliyet ailesi içine kadar uzanması, haklın bu kanaatini teyid etmekteydi. Seçim öncesi süreçte başta Velid Kürdi gibi şahsiyetler hakkında tutuklama kararları çıkartılması pozitif bir gelişme olsa da, yolsuzluk skandallarına bulaşmış bütün şahsiyetlerin yurt dışına kaçmış olmaları bu mücadeleye gölge düşürmektedir. Halktaki kemikleşmiş menfi kanaatin kırılabilmesi için önümüzdeki dönem parlamento ve hükümetlerine büyük sorumluluklar düşmektedir.

Ülkeyi bekleyen en büyük sıkıntılardan biri mevcut ekonomik krizdir. Daha önceki dönem hükümetlerinin IMF'yle anlaşmış olması ve bu kurumun verdiği programın uygulanma mecburiyeti, halk ile rejimi karşı karşıya getirme riski taşımaktadır. Bu program doğrultusunda 2012 sonbaharında akaryakıt ürünlerine uygulanan sübvansiyonlarda kısıtlamaya gidilmiş ve uygulanan zamlar sert bir şekilde protesto edilmişti. Bu zamlar hemen Kral tarafından geriye alınmış olsa da, kısa bir zaman sonra dar gelirli ailelere ek yardım karşılığında tekrar uygulamaya konuldu. Şimdi başta

5 Tarık Reşad Mahmud – Medkhal İla Nizami al Siyasi Fil Ürdün –s.19 – Amman 1999

elektrik, su ve un olmak üzere birçok hayati maddeye yapılacak zamlar sırada beklemektedir. Ülke gelirlerinin hatırı sayılır bir kısmının dış yardımlardan oluşması sebebiyle literatürde rantıye devleti olarak tavsif edilen Ürdün'ün bu ekonomik krizi bilhassa körfez ülkelerinden gelen yardımlar olmadan çözebilmesi mümkün görülmemektedir. Bu ise ülkeyi bölge gelişmelerinde Suudi ve diğer körfez ülkelerinin bölge politikalarına uyumlu olmak zorunda bırakmaktadır.

Arap baharı ile birlikte bölgede İhvan Hareketi'nin yükselişe geçmesi, Tunus'da Nahda, Mısır'da ise doğrudan İhvan Cemaati'nin iktidara gelmesinin rejimi tedirgin ettiği görülmektedir. Bu bakımdan Kral'ın İslami Hareket Cephesi'nin seçimlere girmesinde ısrarcı olmadığını, İhvan'sız bir meclisi bölgedeki gelişmeler bakımından rejim için daha hayırlı olarak gördüğünü ve hükümetin de seçim öncesi İhvan'ı marjinalleştirmek yönünde büyük gayret sarf ettiğini söylemek haksızlık olmayacaktır. Ülkedeki ekonomik kriz ve yapılan zammın sorumlusu olarak Mısır doğalgazındaki kesintiler gösterilmiş, bu vaka bilhassa rejime bağlı kalemler tarafından Mısır'da iktidarda bulunan İhvan hükümetinin Ürdün'ü hedef alan bir komplosu olarak gösterilmişti.

Kral II. Abdullah'ın geçtiğimiz Aralık ayında önce eski Başbakan yardımcısı ve işadamı Recai Muaşir ve ardından yine eski Başbakan yardımcısı Eymen El-Safadi'nin evlerinde solcu-ulusalcı şahsiyetlerle yaptığı görüşmelerde bölgedeki 'İhvan tehlikesine' dikkat çektiği ve toplantıda hazır bulunanların da kendisine ittifak vaadinde buldukları haberleri medyada geniş bir şekilde yer almıştı. Bu toplantıda dikkat çeken bir husus da Kral'ın bölgede Mısır - Türkiye – Katar öncülüğünde radikal bir eksen kurulduğunu söylemesi ve Ürdün'ün elinde bunlara karşı kullanabileceği önemli kozlarının bulunduğunu dile getirmesiydi. Bütün bu gelişmeler rejimin iç güvenlik konsepti çerçevesinde şimdiye kadar sadece 'problem' olarak değerlendirdiği İhvan Cemaati'ni artık iç tehdit derecesine yükselttiği ve bu istikamette hem iç hem de dış politikalar oluşturduğuna işaret etmektedir. Yine bölgede İhvan'ın yükselişinden rahatsız olan Suudi rejiminin bir 'Anti-İhvan stratejisi geliştirdiği ve Ürdün'ün körfez ülkeleriyle birlikte bu stratejiyi paylaştığı haberleri de basında sıkça yer almaktadır. Şu anda gerek rejim, gerek İhvan Cemaati'nin

bir bekleyiş içinde oldukları ve net bir tavır belirlemek için Mısır ve Suriye'deki gelişmelerin neticelenmesini bekledikleri görülmektedir.

İhvan hareketi ile Rejim arasındaki gerginliğin bir çatışmaya dönüşmesi halinde, bunun, siyasi olmakla sınırlı kalmayacağı, bilakis aynı zamanda Filistin asıllılar ile Doğu Ürdünlülerin kamplaşmasıyla neticelenecek toplumsal bir çatışmaya dönüşmesi ihtimali de bulunmaktadır.

Başbakanın tayini ve Meclis Başkanı seçimleri yeni Meclisin rüşdünü ortaya koyacak ilk ciddi imtihan olacaktır. Kral II. Abdullah daha önce yaptığı açıklamalarda reform programı çerçevesinde önümüzdeki dönem kendisinin doğrudan Başbakan tayin etmeyeceğini, Başbakanlığa getirecek ismin meclis tarafından belirleneceğini ve yeni kurulan hükümetin de parlamenter hükümet olacağını söylemişti. Gerek yeni Meclisin istişareler yoluyla Başbakan olarak belirleyeceği isim, gerek seçilecek yeni Meclis Başkanı, Meclisin önümüzdeki dönemde nasıl bir yol haritası izleyeceğine dair bize bazı ipuçları verecektir.

1989 Yılından Bu Yana Rakamlarla Seçimler

SEÇİM	KATILIM ORANI	SANDALYE SAYISI	İHVAN'IN MİLLETVEKİLİ SAYISI
1989 Kasım	% 68	80	36
1993 Kasım	% 62	80	16
1997 Kasım	% 55	80	boykot
2003 Kasım	% 58,8	110	17
2007 Kasım	% 57	110	6
2010 Kasım	% 52,9	120	boykot
2013 Ocak	% 56,7	150	boykot

> DÜBAM

BİR ÜRDÜN KLASİĞİ: APOLİTİK PARLAMENTO

Medeni Beyaztaş
medeni_beyaztas@yahoo.de

> 2013 OCAK
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net

